

ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПОСІВІВ У ЛАНЦІ П'ЯТИПІЛЬНОЇ СІВОЗМІНИ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАХОДІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ

В.Г. Крижанівський¹

Уманський національний університет садівництва

Бур'яни – це супутники культурних рослин поля, саду і городу. Вони є другим автотрофним компонентом агрофітоценозу, який призводить до зниження врожайності вирощуваних культур і завдає величезних збитків виробникам сільськогосподарської продукції.

Останніми роками фактор масової наявності бур'янів на орних землях у нашій країні істотно посилюється, що є наслідком зниження культури землеробства в цілому. Забур'яненість посівів гороху, пшениці озимої та буряка цукрового визначалась нами на чорноземі опідзоленому дослідного поля кафедри загального землеробства Уманського НУС у стаціонарному польовому досліді за різних заходів основного обробітку в п'ятипільній сівозміні з таким чергуванням культур: горох, пшениця озима, буряк цукровий, ячмінь ярий, кукурудза на зерно. Схема досліду включала такі варіанти обробітку:

1 – оранка під всі культури: горох, пшеницю озиму та ячмінь ярий на 20 – 22 см; буряк цукровий – на 30 – 32 см; кукурудзу – на 25 – 27 см;

2 – культивування КПЕ – 3,8 під всі культури на 6 – 8 см;

3 – культивування КПЕ – 3,8 під всі культури, а під буряк цукровий – оранка на 30 – 32 см;

4 – без проведення основного обробітку під всі культури, а під буряк цукровий – оранка на 30 – 32 см.

У результаті обліків було встановлено, що на початок вегетації гороху загальна чисельність бур'янів найбільшою була у варіанті без проведення основного обробітку ґрунту і становила відповідно 62,4 шт./м², в той час як у варіанті з оранкою бур'янів було в 2,9 рази менше. Кількість багаторічних бур'янів також залежала від варіанту обробітку. Із зменшенням інтенсивності обробітку кількість їх збільшувалась з 1,4 шт./м² на фоні оранки до 2,9 шт./м² на фоні без проведення основного обробітку ґрунту.

Маса бур'янів найбільшою була у варіанті без проведення основного обробітку ґрунту і складала відповідно 8,2 г/м², що в 2,2 рази більше порівняно з оранкою. На кінець вегетації гороху загальна чисельність бур'янів дещо збільшувалась проти попереднього періоду визначення, залишаючись найбільшою у варіанті без проведення основного обробітку ґрунту сягаючи 90,7 шт./м², а у варіанті з оранкою цей показник зменшувався в 2,2 рази.

Забур'яненість посівів пшениці озимої на початок вегетації також була найбільшою у варіанті без проведення основного обробітку ґрунту і

¹ Науковий керівник – доцент Костогриз Петро Васильович

становила 57,1 шт./м², а на фоні оранки цей показник зменшувався в 2,8 рази. Чисельність багаторічних бур'янів при зменшенні інтенсивності обробітку збільшувалась з 0,8 шт./м² на фоні оранки до 2,2 шт./м² на фоні без проведення основного обробітку ґрунту. Маса бур'янів найбільшою була на фоні без проведення основного обробітку ґрунту і складала 8,1 г/м², що в 2,4 рази більше порівняно з оранкою. На кінець вегетації пшениці озимої загальна чисельність бур'янів дещо зменшувалась проти попереднього періоду визначення, хоч найбільшою вона залишалась на фоні без проведення обробітку ґрунту – 47,1 шт./м², а на фоні оранки ця величина зменшувалась в 4,7 рази.

У такій самій закономірності змінювалась і забур'яненість посівів буряка цукрового: на фоні трьох варіантів оранки забур'яненість була дещо нижчою і становила відповідно 15,1, 10,5, 8,1 шт./м², що на 17,2, 14,6 і 10,2 шт./м², менше ніж за культивуації. Збільшувалась також і на фоні культивуації чисельність багаторічних бур'янів на 0,8 – 1,3 шт./м². Сира маса всіх видів бур'янів на фоні оранки знаходилась в межах від 1,2 до 1,8 г/м², а за обробітку культиватором КПЕ – 3,8 була у 2 рази більшою. На кінець вегетації буряка цукрового загальна чисельність бур'янів на всіх варіантах збільшувалась порівняно з попереднім періодом визначення. У варіантах з полицевими обробітками їх кількість становила 30,8 – 37,1 шт./м², а на фоні культивуації відповідно 45,5 шт./м², тобто була в 1,5 – 1,2 рази більшою. Маса бур'янів на фоні культивуації була також більшою.

Отже, на підставі результатів проведених досліджень можна зробити висновок, що зосередження насіння бур'янів у верхньому шарі ґрунту при застосуванні культивуації та без проведення основного обробітку ґрунту спричинили збільшення рівня забур'яненості посівів як малорічними, так і багаторічними бур'янами.